

ข้อเสนอแนะทาง การพัฒนานโยบายและมาตรการ แก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำ Recommendations on Developing Policies and Measures in Tackling Prisons Drugs*

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา รูปแบบช่องทาง และวิธีการค้ายาเสพติดในและข้ามพรมแดนเรือนจำ และเสนอแนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำให้มีประสิทธิภาพ การศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร

* บทความนี้เรียบเรียงจากรายงานการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย แนวทาง มาตรการ และกฎหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำและทัณฑสถานของกระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2552 ซึ่งผู้เขียนเป็นหัวหน้าโครงการและนักวิจัยหลักและได้รับแต่งตั้งเป็นคณะทำงานด้านนโยบาย แนวทาง มาตรการ และกฎหมาย ในคณะกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานกักขัง ควบคุม และสถานบำบัดรักษาของกระทรวงยุติธรรม

** รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 46 ราย จัดการประชุมกลุ่ม และลงพื้นที่เก็บข้อมูล จากเรือนจำที่มีระดับความมั่นคงสูงซึ่งเป็นกรณีศึกษา 7 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร และภูมิภาคต่างๆ ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม พ.ศ. 2552 ผลการศึกษา พบสภาพปัญหา รูปแบบ ช่องทาง และวิธีการค้ายาเสพติดของเครือข่าย ข้ามพรมแดนเรือนจำหลายลักษณะ ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอเพื่อพัฒนาระบบ การควบคุมผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญด้วยการสร้างเรือนจำความมั่นคง สูงพิเศษ (Super Maximum Security) หรือออกแบบและปรับรื้อกฎระเบียบ การควบคุมชุดใหม่โดยยกระดับความเข้มงวดเทียบเท่ากับเรือนจำความมั่นคง สูงพิเศษเพื่อให้สามารถรับมือกับคุณลักษณะของผู้ต้องขังที่เปลี่ยนแปลงไป สร้างจุดแข็งให้กับลักษณะทางกายภาพของเรือนจำ ให้ความสำคัญแก่ มาตรการฉีกกำลังปราบปรามยาเสพติดในเรือนจำแบบบูรณาการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กลไกกฎหมายเกี่ยวกับการราชทัณฑ์ รวมทั้งพัฒนาองค์กร ระบบการทำงาน บุคลากร สวัสดิการ และมาตรการจูงใจทั้งระบบ

คำสำคัญ ยาเสพติด เรือนจำ

Abstract

This research aims to analyze the problems and the patterns of trafficking prison drug market both in and out prisons, and to provide policy makers with information to assist them in developing policies and measures to tackle drugs in prison, to be effective. The research is a field research that used quantitative methods, i.e., interview, focus group, and case study. Interviews were conducted with 46 staff and drug prisoners (purposefully selected to be knowledgeable about prison drug markets) from the seven prisons in the high security estate. The prisons represent both those located in Bangkok Metropolitan and

rural sites, and are of differing architectural design, which conducting data between July – August 2009. The finding revealed a lot of problems concerning with the custodial system together with the opportunities of how drug trafficking network features in several prisons across the wall which done by the active important drug trafficking, both producer and distributor, who become inmates. Thus, the strongly recommendation is to reinventing the custodial systems and reengineering regulations by upgrade a maximum security prison to be a super maximum security prison to cope with the changing characteristics of those important inmates. Together with priority to integrated suppression measurements from concerning bureaus in solving drug problems in prisons. Moreover, should strengthen the legal mechanism for corrections by amending the out of date regulations which long lasting more than 70 years. Besides, should reform the whole prison workforce and human resource management system including with welfare and incentive, as well.

Key Word Drugs Prisons

บทนำ

พร้อมๆ กับความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ ได้ทำให้แนวโน้มอาชญากรรมในสังคมโลกและสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป จากเดิม คือจากอาชญากรรมพื้นฐาน (Traditional Crime or Street Crime) หรืออาชญากรรมคอเชิ้ตน้ำเงิน (Blue-collar Crime) เป็นองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime/Criminal Organizations) และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transparency Organized Crimes) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการเปลี่ยนแปลงจากอาชญากรรมประเภท ลัก วิ่ง ชิง ปล้นทรัพย์ ซึ่งกระบวนการ

ยุติธรรมมีประสบการณ์ และความชำนาญที่สามารถรับมือกับอาชญากรรมประเภทดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ผ่านไปสู่การประกอบอาชญากรรมประเภทองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายธุรกิจที่แสวงหาผลกำไรจากสินค้าและบริการผิดกฎหมายโดยเฉพาะเครือข่ายการค้ายาเสพติด มีการอาศัยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมืองเพื่อการอยู่รอด และดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องโดยแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันด้วยการให้การอุปถัมภ์ ขณะเดียวกันก็มีการจัดโครงสร้างองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ มีเครือข่ายการทำงานติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลต่างๆ อย่างกว้างขวางในกิจกรรมที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับข้ามชาติ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมกำลังยังอยู่ระหว่างการปรับนโยบายและพัฒนากลไกมาตรการต่างๆ มารับมือกับปัญหาอาชญากรรมมีทิศทางและรูปลักษณ์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนี้ โดยเฉพาะการปรับนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อรับมือกับเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่เป็นปัญหาสำคัญในขณะนี้

ข้อเท็จจริงปรากฏว่าในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้ค้าและผู้เสพถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกคุมขังอยู่ในสถานกักขัง ควบคุม และสถานบำบัดของกระทรวงยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปรากฏว่าสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ในเรือนจำทั่วประเทศ ณ วันที่ 1 มกราคม 2556 มีสัดส่วนของผู้ต้องราชทัณฑ์คดียาเสพติดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.47 ของผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งหมด (ผู้ต้องราชทัณฑ์คดียาเสพติด จำนวน 166,151 ราย ในจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ทั้งสิ้น 249,945 ราย) และคิดเป็นร้อยละ 65.9 ของจำนวนนักโทษเด็ดขาดที่คดีสิ้นสุดแล้ว¹ ทั้งนี้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ส่วนใหญ่คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่มีโทษระดับรุนแรง คือจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ในความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครอง จำหน่าย และ ผลิตและจำหน่ายทั้งสิ้น ทั้งมีไซกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในระดับผู้เสพยาที่ถูกจับกุม และเข้ารับการรักษาแบบบังคับ

¹ กรมราชทัณฑ์. สรุปการสัมมนา เรื่องแนวทางการป้องกันการใช้โทรศัพท์และยาเสพติดในเรือนจำของสหรัฐอเมริกา แลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่งานราชทัณฑ์ไทย. เก็บ. <http://www.correct.go.th/totoivjai.pdf>. 29 มกราคม 2556.

(Compulsory Treatment) ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบบังคับรักษา พ.ศ. 2549

อย่างไรก็ตามเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า การที่รัฐสามารถจับกุมดำเนินคดีและควบคุมตัวผู้กระทำผิดติดยาเสพติด ซึ่งกลายเป็นผู้ต้องขังรายสำคัญไว้ในเรือนจำได้เป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นความสำเร็จในการตัดวงจรการค้ายาเสพติดออกไปจากสังคมได้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งสังคมควรจะมีความปลอดภัยจากยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นในทิศทางที่สอดคล้องกันนั้น แต่ในทางตรงกันข้ามกลับปรากฏข้อเท็จจริงบางประการที่บ่งชี้ว่ากลุ่มผู้ต้องขังรายสำคัญเหล่านี้บางส่วนยังคงมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่องทั้งภายในและภายนอกเรือนจำ ปรากฏตามข่าวการจับกุมยาเสพติดต่างๆ ดังเช่น “ปทุมธานี จับ 2 ผู้ต้องหา พร้อมของกลางยาบ้าหลายหมื่นเม็ดซุกไว้ในบ้านเช่าย่านเมืองเอก สารภาพเป็นเครือข่ายส่งยาเสพติดจากเรือนจำคลองเปรม”³ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บรรดาสถานที่ควบคุมซึ่งอยู่ปลายทางของกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวไม่สามารถทำให้กลุ่มผู้ต้องขังรายสำคัญเหล่านี้ไร้ซึ่งความสามารถในการค้ายาเสพติดข้ามพรมแดนเรือนจำ โดยยังมีพลังอำนาจในการสร้างและขยายเครือข่ายกว้างขวางออกไปและเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกเรือนจำในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้วิกฤตปัญหา ยาเสพติดในสังคมไทยทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตลอดมา ภายใต้ปัญหาและข้อจำกัดด้านบุคลากร ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย ตลอดจนระเบียบ กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

สภาพข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติดในเรือนจำและการค้าข้ามพรมแดนเรือนจำนี้ เป็นปัญหาสำคัญที่ท้าทายรัฐ กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมอย่างยิ่ง ในฐานะที่เป็นกลไกหลักทำหน้าที่ควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของคนในสังคม ซึ่งตลอดทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลทุกรัฐบาลให้ความสำคัญต่อปัญหา ยาเสพติด และกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ โดยกระทรวงยุติธรรมในฐานะหน่วยงานหลักในการนำนโยบายการ

3. ครอบคลุมข่าว 3. ปทุมธานี จับ 2 ผู้ต้องหาพร้อมของกลางยาบ้าหลายหมื่นเม็ด. เว็บ. <http://www.krobkruakao.com>=[29 มกราคม 2556]. 29 มกราคม 2556.

แก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลมาปฏิบัติได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้สองระดับ คือ ระดับชาติมอบหมายให้สำนักงาน ป.ป.ส. รับผิดชอบดำเนินการตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 82/2552 ลงวันที่ 17 มีนาคม 2552 กำหนดยุทธศาสตร์ 5 รั้ว เป็นยุทธศาสตร์การทำงาน และระดับกระทรวง³ โดยกระทรวงยุติธรรมได้กำหนดยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมุ่งเน้นไปที่เครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดในสถานกักขัง ควบคุม และสถานบำบัด ซึ่งถือเป็นเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญ ที่มีความเชื่อมโยงไปถึงบุคคลภายนอกสถานกักขังมีเป้าหมายเพื่อตรวจจรวจเครือข่ายการค้ายาเสพติดและเพื่อสืบสวนสอบสวน ขยายผลไปยังเครือข่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานที่ตั้งกล่าว ซึ่งผู้วิจัยร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินนโยบาย แนวทาง มาตรการ และกฎหมาย ในคณะกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานกักขัง ควบคุม และสถานบำบัดรักษาของกระทรวงยุติธรรมด้วย

ดังนั้น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำได้อย่างครบวงจรสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้แก่สังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้พัฒนานโยบายและมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานกักขัง ควบคุม และสถานบำบัดของกระทรวงยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ร่วมกันของสาธารณชนในสังคมต่อไป

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งตอบคำถามสำคัญว่า สภาพปัญหายาเสพติดในเรือนจำของไทยเป็นอย่างไร มีองค์ประกอบใดบ้างที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการค้ายาเสพติดในและข้ามพรมแดนเรือนจำ เครือข่ายเหล่านั้นใช้รูปแบบ ช่องทาง และวิธีการค้าข้ามพรมแดนเรือนจำอย่างไร และจะมีแนวทางการพัฒนาแนวนโยบาย กรอบทิศทาง ตลอดจนมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็เหมาะสมได้อย่างไร นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังได้กำหนดวัตถุประสงค์สำคัญไว้ ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาข้อจำกัด และองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการค้ายาเสพติดในและข้ามพรมแดนเรือนจำ

³ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2551. 2551.

2. เพื่อศึกษารูปแบบ ช่องทาง และวิธีการค้ายาเสพติดของเครือข่ายข้ามพรมแดนเรือนจำ

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบาย กรอบทิศทาง และมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำ และการค้าข้ามพรมแดนเรือนจำที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์

แนวคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติด สถานะของยาเสพติดและผู้แสดงที่เกี่ยวข้องในวงจรรยาเสพติด รวมทั้งกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมที่ใช้ในการจัดการกับปัญหายาเสพติดในประเทศไทย จะช่วยให้สามารถพยากรณ์แนวโน้ม ทิศทางของสถานการณ์ที่สมควรเตรียมการรับมือกับปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น กล่าวคือ

1. **ลักษณะความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติด** (Criminality of Narcotics) ความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจำแนกได้หลายลักษณะ⁴ ได้แก่ การเสพ การครอบครอง การจำหน่าย และการผลิต มีระดับความเป็นอาชญากรรมแตกต่างกัน ในทางอาชญวิทยามีการจัดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในกลุ่มอาชญากรรมประเภทต่างๆ ตามแนวทางการจำแนกประเภทอาชญากรรมของหน่วยงานตำรวจสอบสวนกลาง (Federal Bureau Investigation หรือ FBI) ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้ คือ **การเสพยาเสพติด จัดว่าเป็นอาชญากรรมประเภทอาชญากรรมไม่มีผู้เสียหายหรืออาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ** (Victimless Crime) เนื่องจากผู้เสพเป็นผู้กระทำให้ตนเองเกิดความเสียหายหรือได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของตนเอง ขณะเดียวกันการเสพยาเสพติดก็ถูกจัดอยู่ในกลุ่มอาชญากรรม **ต่อมาตรฐานทางศีลธรรม** (Crimes Against the Moral Order) เนื่องจากยาเสพติดเป็นอบายมุขประเภทหนึ่ง การเสพยาจึงเป็นการกระทำที่สั่นคลอน

⁴ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคนอื่น. การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย แนวทางมาตรการ และกฎหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำและทัณฑสถานของกระทรวงยุติธรรม. 2552. หน้า 12-15.

มาตรฐานทางศีลธรรม แม้ว่าผู้เสพส่วนใหญ่อาจมิได้ทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น แต่เพื่อเป็นการคุ้มครองรักษาศีลธรรมอันดีงามของประชาชนแห่งรัฐ รัฐจึงออกกฎหมายห้ามไว้ พฤติกรรมดังกล่าวจึงผิดกฎหมาย นอกจากนี้การเสพยาเสพติดก็มีส่วนทำร้ายผู้คนในสังคมทางอ้อม เนื่องจากการที่ครอบครัวหนึ่งๆ มีสมาชิกติดสุรา ยาเสพติด หรือเล่นการพนันย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตคู่ และบรรยากาศของครอบครัวที่ต้องอดทนต่อนิสัยและความประพฤติเหล่านี้ อีกทั้งพฤติกรรมกรรมการเสพยาเสพติดมักจะเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนระดับต้นๆ ที่มีการพัฒนาไปสู่การกระทำผิดลักษณะอื่นๆ ตามมาในภายหลัง

ส่วนการค้ายาเสพติดจัดว่าเป็นอาชญากรรมองค์กรการ (Organized Crime/Criminal organizations) อาชญากรรมองค์กรหรือองค์การอาชญากรรม คือ เครือข่ายธุรกิจที่แสวงหาผลกำไรจากสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด ค้าหญิงโสเภณี ค้าสิ่งสิ่งพิมพ์ลามก เปิดบ่อนการพนัน ขายสินค้าที่ได้มาจากการโจรกรรม ฟอกเงิน ขายของเถื่อน และรับจ้างกระทำผิดกฎหมายทุกรูปแบบ รวมทั้งกระทำในรูปแบบข้ามชาติ ถ้าพิจารณาเพียงผิวเผินเสมือนหนึ่งว่าผู้กระทำผิดเพียงแต่กระทำหรือบริหารจัดการงานที่ผิดกฎหมายเพียงฝ่ายเดียว แต่ถ้าพิจารณาลึกลงไปพบว่าต้องมีผู้จัดหาสินค้าหรือบริการที่ผิดกฎหมายมาป้อนให้แก่หน่วยจัดการนี้ด้วยเพราะให้ผลกำไรสูงมาก การกระทำดังกล่าวมักต้องอาศัยความร่วมมือของตำรวจ นักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการอุปถุ่อดและดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง มีการใช้กำลังรุนแรงในการบังคับให้สมาชิกปฏิบัติตามบรรทัดฐานของกลุ่ม โดยองค์การเหล่านี้ควบคุมกันด้วยกฎระเบียบที่เข้มงวด และมีบทลงโทษที่โหดเหี้ยมต่อผู้ที่ฝ่าฝืนกฎกติกาของกลุ่ม ทั้งมีการจัดโครงสร้างองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และมีขอบเขตกว้างขวางในทุกระดับ ตัดตอนการสั่งการเป็นระดับชั้นทำให้การสาวความผิดถึงผู้บงการผู้มีอิทธิพล หรือเจ้าพ่อกระทำได้อย่าง⁵

ขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่ทุจริต จัดว่าเป็นอาชญากรรมคอเช็ตขาว (White-collared Crime) อาชญากรรมคอเช็ตขาว คือ อาชญากรรมซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงานไม่ว่าใน

⁵ จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. สังคมวิทยาอาชญากรรม. 2551. หน้า 133-157.

ภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน และได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวในทางไม่ชอบเพื่อการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ซึ่งครอบคลุมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ดำรงตำแหน่งในภาคเอกชนกับผู้ดำรงตำแหน่งในภาคราชการในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันและกันโดยมิชอบ เช่น การสมยอมในการประมูลโครงการก่อสร้างของรัฐบาลในทุกระดับวงเงิน เป็นต้น และเนื่องจากกระบวนการค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่มีอำนาจ และอิทธิพลมหาศาล ทั้งทางด้านการเงิน การเมือง เครือข่ายทางสังคม และการใช้ความรุนแรง โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงขอบเขตจำกัดทางกฎหมายของรัฐและมาตรฐานทางศีลธรรมอันดีงามของสังคม ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายทุกระดับทุกชั้นตอนที่เข้าไปเกี่ยวข้องต้องตกอยู่ในภาวะที่มีความเสี่ยงสูงต่อการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และต้องใช้ความอดทนเข้มแข็ง ต่ออำนาจเงินจำนวนมากหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นใดที่ได้รับเป็นการแลกเปลี่ยนในการกระทำผิด หรือการละเว้นเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำผิด คดียาเสพติดให้สามารถกระทำผิดได้ต่อไป เหล่านี้ล้วนจัดว่าเป็นอาชญากรรม คอเซ็ดขาวทั้งสิ้น

อาจกล่าวโดยสรุปถึงลักษณะความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดได้ว่า ยาเสพติดในฐานะอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ได้ชื่อว่าเป็นอาชญากรรมต่อมาตรฐานทางศีลธรรม และเป็นอาชญากรรมซึ่งปราศจากเหยื่อ แต่มีลักษณะพิเศษที่เชื่อมโยงกับอาชญากรรมองค์การซึ่งเป็นอาชญากรรมประเภทที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบและโครงสร้างของรัฐ และมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศและประชากรในรัฐอย่างร้ายแรง และเกี่ยวพันหรือได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่ทุจริตลักษณะต่างๆ ซึ่งจัดว่าเป็นอาชญากรรมคอเซ็ดขาว ลักษณะความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติดโดยตัวเองจึงมีอิทธิพลดึงดูดอย่างมากที่ทำให้ผู้กระทำผิด คดียาเสพติดรายสำคัญๆ ในเรือนจำ เช่นผู้ค้าที่สามารถติดต่อกับแหล่งผลิตได้ และผู้ค้ารายใหญ่ที่มีตลาดกว้างขวางซึ่งกำลังถูกลงโทษเหล่านั้นข้ามพ้นทุกสรรพกฎเกณฑ์ของสังคมและการบังคับใช้กฎหมายใดๆ เนื่องจากสามารถซื้อได้ด้วยทรัพย์สิน เงินทอง และผลประโยชน์ต่างตอบแทนทุกรูปแบบ และเป็น

การยากที่เรือนจำในระบบยุติธรรมกระแสหลักโดยลำพังที่จะทำให้นักคอลลัมน์นี้ไว้ซึ่งความสามารถในการขยายเครือข่ายประกอบธุรกิจการค้าขายยาเสพติดทั้งในและนอกเรือนจำได้ ปัญหายาเสพติดจึงเริ่มยกระดับตัวเองจากการเป็นเพียงปัญหาหนึ่งในเรือนจำสู่การเป็นปัญหาสำคัญที่มีระดับความรุนแรงในชั้นวิกฤตสำหรับสังคมไทยในเวลาต่อมา

2. รูปแบบในการจัดการปัญหาเสพติดแบบควบคุมอาชญากรรมกับแบบกระบวนการนิติธรรม⁶ อธิบายว่าในทางปฏิบัติมีการใช้การอำนวยความยุติธรรม 2 รูปแบบ คือ **รูปแบบเน้นการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)** ซึ่งเป็นการอำนวยความยุติธรรมที่มุ่งให้เกิดประสิทธิผลมีประสิทธิภาพ และนำเชื่อถือในการจัดการกับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดกฎหมาย มีเป้าหมายสำคัญที่มุ่งควบคุมอาชญากรรมในสังคมให้อยู่ในขอบเขตที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายเกินกว่าที่สังคมจะทนทานได้ การควบคุมอาชญากรรมในลักษณะนี้จึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการบริหารงานยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการดำเนินกระบวนการที่ถูกต้องตามครรลองที่กฎหมายบัญญัติไว้ อย่างไรก็ตาม รูปแบบนี้เน้นการปราบปรามอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตามแนวทางแก้แค้นทดแทนเพื่อให้เกิดการหลาบจำ เป็นการยับยั้งมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่คนอื่นในสังคมซึ่งรูปแบบนี้มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) ตามแนวทางของ Cesare Beccaria⁷ ซึ่งมีหลัก 3 ประการคือ การลงโทษต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว (Promptness) ต้องมีความแน่นอน (Certainty) และต้องมีความเคร่งครัด (Severity) ส่วน **รูปแบบเน้นกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model)** มีลักษณะตรงกันข้ามกับรูปแบบแรก คือเป็นการอำนวยความยุติธรรมที่มุ่งให้เกิดความยุติธรรมด้วยวิถีทางที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีเป้าหมายสำคัญที่มุ่งคุ้มครองเกียรติศักดิ์ศรี และความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคล กระบวนการยุติธรรมที่สอดคล้องกับรูปแบบนี้จึงมีลักษณะเชิงกล่าวหาและให้ความสำคัญกับประธานของการดำเนินกระบวนการ

⁶ Herbert Parker, *Two Models of the Criminal Process*, 1964, p. 133.

⁷ Cesare Beccaria, *On Crimes and Punishments*, 1963, p. 14.

ยุติธรรม กระบวนการพิจารณาคดีจึงมีคุณลักษณะของการตรวจสอบถ่วงดุล จนบางครั้งขาดความคล่องตัว กลับกลายเป็นอุปสรรคในตัวเองในการ ดำเนินการ ทำให้มีข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม กระบวนการ ยุติธรรมรูปแบบนี้เน้นการป้องกันอาชญากรรม ชัดอุปสรรคที่ทำให้การอำนวย ความยุติธรรมไม่ประสบผลสำเร็จ และการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้แนวทาง แก่ไขพื้นฟูพฤติกรรม เพื่อให้เกิดการหลบจำ ยับยั้งมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ คนอื่นในสังคม และเป็นการป้องกันสังคมไปพร้อมๆ กัน

การดำเนินงานจัดการกับปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องดำเนินงาน ทั้ง 2 รูปแบบควบคู่กันไป กล่าวคือ ใช้ตัวแบบที่เน้นการควบคุมและปราบปราม อาชญากรรมในการควบคุมปริมาณของผลผลิตยาเสพติด (Supply Reduction)⁸ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดนและ แพร่ระบาดเข้าสู่เมืองใหญ่ การปราบปรามการค้ายาเสพติดโดยเจ้าหน้าที่ ตำรวจจะต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็วและเด็ดขาด โดยเฉพาะนักค้า ยาเสพติดรายใหญ่ที่มีอิทธิพลและมีเงินมหาศาลจะต้องดำเนินการใน กระบวนการยุติธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เกรงกลัวอิทธิพลใดๆ ส่วนตัว แบบที่เน้นกระบวนการนิรโทษกรรมนั้นใช้ดำเนินการเพื่อการลดความต้องการ ยาเสพติด (Demand Reduction) ด้วยการออกกฎหมายและพระราชบัญญัติ ต่างๆ เพื่อดำเนินการกับผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดอย่างเป็นทางการ และนำ กระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่มีความหลากหลายมาใช้เพื่อป้องกันผู้บริสุทธิ์ ที่ตกเป็นเหยื่อให้แยกออกจากผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด เนื่องจาก ผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดมีการกระทำความผิดที่มีลักษณะพิเศษและ มีความซับซ้อนต่างจากผู้ประกอบอาชญากรรมปกติทั่วไป ส่วนการพิพากษา ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดโดยศาลต้องกระทำอย่าง ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ดังนั้นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดียาเสพติดจึงต้องใช้ทั้ง 2 รูปแบบ ควบคู่กันไป หากมุ่งที่การปราบปรามโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาดแต่เพียงอย่างเดียว ก็จะไม่สามารถแยกผู้บริสุทธิ์ออกจากผู้กระทำผิดได้อย่างแท้จริง และหาก

⁸ Robert West. *Theory of Addiction*. 2006. pp. 9-12.

ดำเนินการเฉพาะตัวบทกฎหมายแต่เพียงด้านเดียวและต้องรองจนกว่ากระบวนการของศาลจะเสร็จสิ้น อาจมีความล่าช้าเกินกว่าจะแก้ปัญหาได้ทัน เพราะกระบวนการยุติธรรมที่มีความล่าช้าอาจขาดความยุติธรรมได้

วิธีการศึกษาวิจัย

1. **วิธีการศึกษาวิจัย** ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้ต้องขังรายสำคัญของเรือนจำ รวมทั้งกฎ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเรือนจำที่มีความมั่นคงระดับสูงซึ่งควบคุมนักโทษและผู้ต้องคดียาเสพติดรายสำคัญทั่วประเทศเป็นสถานที่ศึกษาเป้าหมาย เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม ถึง 25 สิงหาคม 2552

2. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ได้แก่ กรณีศึกษา การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม ดังนี้

2.1 **กรณีศึกษา (Case Study)** เจาะจงเลือกศึกษาเรือนจำที่มีความมั่นคงระดับสูงซึ่งมีการควบคุมตัวผู้ต้องขังคดียาเสพติดรายสำคัญในคดีผลิต จำหน่าย หรือครอบครองยาเสพติดจำนวนมาก ในส่วนกลาง 3 แห่ง และกระจายตามภูมิภาคต่างๆ 4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 7 แห่งเพื่อให้เห็นสภาพปัญหาสภาพเรือนจำ สภาพแวดล้อมรอบเรือนจำ และบริบททางสังคมวัฒนธรรมของเรือนจำที่เป็นข้อมูลจำเพาะซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับปัญหายาเสพติดในเรือนจำนั้นๆ โดยตรง

2.2 **การสัมภาษณ์ (Interview)** ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บัญชาการเรือนจำทั้ง 7 แห่ง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำ รวม 30 คน และสัมภาษณ์ผู้ต้องขังคดียาเสพติดหลายลักษณะ ทั้งคดีจำหน่าย ครอบครอง ครอบครองและจำหน่าย ฯลฯ รวม 16 คน จำนวนทั้งสิ้น 46 ราย ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามเรือนจำกรณีศึกษา 7 แห่ง

เรือนจำ / ทัณฑสถาน	ผู้ให้ข้อมูล					
	ผู้ต้องขังรายสำคัญ		เจ้าหน้าที่		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เรือนจำ 1 กทม.	3	6.52	4	8.70	7	15.22
เรือนจำ 2 กทม.	5	10.86	3	6.52	8	17.38
เรือนจำ 3 นนทบุรี	4	8.70	-	-	4	8.70
เรือนจำ 4 ราชบุรี	4	8.70	3	6.52	7	15.22
เรือนจำ 5 พิษณุโลก	7	15.22	2	4.35	9	19.57
เรือนจำ 6 นครราชสีมา	4	8.70	1	2.17	5	10.87
เรือนจำ 7 สุราษฎร์ธานี	3	6.52	3	6.52	6	13.04
รวม	30	65.22	16	34.78	46	100.00

2.3 การประชุมกลุ่ม (Focus Group) จัดการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรง ได้แก่ ผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม กลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับบริหารเรือนจำ และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ตั้งของเรือนจำทั้ง 7 แห่ง ในภูมิภาคที่ 3, 6, 7 และ 8 และกลุ่มผู้บริหารของกรมราชทัณฑ์ รวม 4 ครั้ง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

2.4 การประชุมเชิงวิชาการ เพื่อระดมความคิดเห็นและวิพากษ์รายงานการศึกษา รวม 2 ครั้ง ประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้บริหารของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ปปง. สำนักงาน ปปท. สำนักงาน ป.ป.ส. กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล มีการนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมได้มาจัดระบบและใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

วิเคราะห์สภาพปัญหาข้อจำกัด และองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับการค้ายาเสพติดในและข้ามพรมแดนเรือนจำ

การศึกษาพบปัญหาสำคัญๆ ที่เกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และภายในเรือนจำ ดังนี้

1. **สภาพแวดล้อมภายนอกมีผลต่อวิถีคิดและวิธีการจัดการปัญหา ยาเสพติดในเรือนจำ** พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของสังคมภายนอก กระแสการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ความเข้มแข็งของกลไกตรวจสอบต่างๆ ที่ยึดหลักการสากล รวมทั้งระบบอุปถัมภ์และกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองล้วนเป็นสภาพแวดล้อมและกลไกภายนอกที่มีผลกระทบต่อวิถีคิด และวิธีการจัดการปัญหา ยาเสพติดในเรือนจำ กลุ่มผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญเหล่านี้ไม่มีอนาคตเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นนักโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต จึงได้แสวงหาโอกาสช่องทางต่างๆ และข้ออ้างเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ของตนในการค้ายาเสพติดข้ามพรมแดนเรือนจำ ใช้อิทธิพลทางการเงิน การเมือง และเครือข่ายในการสนับสนุนพฤติกรรมกระทำผิดอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและทวีความรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมทั้งพยายามแสวงหาช่องทางทางกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมเพื่อประโยชน์ในทางคดีทำให้สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดในเรือนจำทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นจนอยู่ในขั้นวิกฤต

2. **แนวโน้มประเภทอาชญากรรมและคุณลักษณะของผู้ต้องขังค้ายาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลกระทบต่อระบบการควบคุมของเรือนจำ** จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกรณีศึกษา 7 เรือนจำ พบว่าสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดในเรือนจำอยู่ในขั้นวิกฤต โดยผู้ต้องขังจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 55.40) เป็นคดียาเสพติดและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ในปี 2552 มีผู้ต้องขังจำนวน 199,607 คน เป็นผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษฯ จำนวนมากถึง 110,589 คน และในจำนวนดังกล่าว มีผู้ต้องขังที่เป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่และรายย่อย ตลอดจนจนเป็นกลุ่มอิทธิพลเครือข่ายอาชญากรต่างๆ เรียกว่าเป็นผู้ต้องขังรายสำคัญทั้งสิ้น 3,138 คน

ซึ่งกระทำผิดในคดีจำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย และผลิต/นำเข้า/ส่งออก ยาเสพติด ที่ต้องโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิต ขณะที่ยังตรากำลังเจ้าหน้าที่มีจำนวนเพียง 10,810 คน หรือคิดเป็นอัตราส่วนต่อเจ้าหน้าที่ 1:18 ซึ่งมาตรฐานสากลกำหนดที่ประมาณ 1:3 (ที่มา: กรมราชทัณฑ์ ข้อมูล ณ วันที่ 2 ตุลาคม 2552) ทำให้การควบคุมดูแลยากลำบาก และผู้ต้องขังรายสำคัญ เหล่านี้ได้นำพฤติกรรมและเทคนิควิธีการต่างๆ ขององค์การอาชญากรรม ค้ายาเสพติดมาใช้ในเรือนจำด้วย โดยไม่ได้แสดงความสำนึกผิดต่อสิ่งที่ได้ กระทำลงไปและไม่รู้สึกเข็ดหลาบเมื่อต้องโทษหรือถูกคุมขัง

3. การกำหนดนโยบายระดับชาติและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ มีปัญหา ปัญหายาเสพติดในสังคมไทยจัดว่าเป็น “วาระแห่งชาติ” ได้รับการ กำหนดเป็นนโยบายรัฐบาลทุกชุดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากเป็นปัญหา ที่มีผลกระทบต่อประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลแต่ละชุดต่างมีแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้น การนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในภาพรวมของประเทศ และ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำไปสู่การปฏิบัติด้วยการกำหนด มาตรการ กลไก ต่างๆ ยังขาดความชัดเจน ขาดเอกภาพ และไม่เป็นรูปธรรม

4. กฎหมายในการควบคุมปัญหายาเสพติดในเรือนจำมีปัญหา และข้อจำกัดอย่างมาก ในเวลาที่ผ่านมา รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายหลัก ของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่ให้ความสำคัญกับหลักสิทธิ มนุษยชน และการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐมากยิ่งขึ้น ซึ่งในทางสอดคล้องกัน กฎหมายที่ใช้ในการป้องกัน ปราบปราม รวมทั้งแก้ไข และฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด ได้มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นใน การจับกุม ดำเนินคดี และลงโทษผู้กระทำผิด ทำให้ผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญ เหล่านี้ต้องถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำต่างๆ จำนวนมาก ขณะที่กฎหมาย กฎ ระเบียบบางประการของหน่วยงานราชทัณฑ์ซึ่งรับภาระควบคุมบุคคลเหล่านี้ ยังไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวได้ เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มีอายุกว่า 70 ปี มีลักษณะล้าสมัยไป

สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และแม้มีความพยายามที่จะออกกฎระเบียบอื่นๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำบ้างแล้ว แต่ยังมีปัญหาความไม่เป็นเอกภาพของการนำไปปฏิบัติในเรือนจำต่างๆ ตามมา

5. การนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยกลไกและมาตรการเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมปัญหายาเสพติดในเรือนจำ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในการรับมือกับวิกฤตการณ์ปัญหายาเสพติดในเรือนจำ ในสถานการณ์ที่มีความรุนแรงและสลับซับซ้อนเช่นที่เป็นอยู่นี้ จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการยุทธวิธีด้านการป้องกันปราบปรามระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. กรมราชทัณฑ์ และสำนักงาน ป.ป.ง. ผนึกกำลังเป็นชุดเดียวกันเพื่อดำเนินมาตรการสืบสวน สอบสวน หาข่าวขยายผลการจับกุม ดักฟัง จัดทำฐานข้อมูล ประสานเชื่อมโยงและสอบสวน ข้อมูล จับตาผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญ ผู้ติดต่อเยี่ยมเยียนและเครือข่าย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ต้องสงสัยซึ่งจะต้องประสานงานกันอย่างใกล้ชิด จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพื่อควบคุมสถานการณ์ดังกล่าวได้ ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่ากลไกการจัดกำลังผสมเพื่อรับมือกับปัญหายาเสพติดในเรือนจำนี้ ยังขาดประสิทธิภาพ และขาดมาตรการเชิงบูรณาการ

6. ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมของเรือนจำ ไม่เหมาะสมต่อการควบคุมปัญหายาเสพติดในและข้ามพรมแดนเรือนจำ สภาพทางกายภาพของเรือนจำมีข้อจำกัดในตัวเอง เนื่องจากเรือนจำบางแห่งก่อสร้างมานานกว่า 70 ปี จึงมีสภาพทรุดโทรม การออกแบบอาคารสำหรับอาจสามารถใช้ควบคุมอาชญากรประเภทพื้นฐานได้อย่างเหมาะสมกับบริบทสังคมในบางยุคสมัย แต่กลับกลายเป็นจุดอ่อนในการควบคุมอาชญากรรมองค์การในบริบทสังคม ที่มีความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน บางแห่งยังขาดอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ บางแห่งขาดแนวป้องกัน (Buffer Zone) สำหรับเรือนจำ ทั้งระหว่างเรือนจำแดนความมั่นคงสูงกับแดนอื่นๆ และระหว่างเรือนจำกับชุมชน บางแห่งไม่มีพื้นที่ทำกิจกรรมกลางแจ้ง ทำให้ไม่สามารถ

จัดกิจกรรมสำหรับบำบัดฟื้นฟูจิตใจได้และเรือนจำส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากการที่มีชุมชนมาตั้งอยู่ใกล้ๆ เนื่องจากมีปัญหากระทบกระทั่งกับชุมชนเมื่อมีการใช้เครื่องตัดสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Block Phone) เพื่อควบคุมการลักลอบใช้โทรศัพท์ของผู้ต้องขังในเรือนจำ

7. **ขาดมาตรการและระบบที่เหมาะสมในการควบคุมผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญผู้ต้องขังรายสำคัญ⁹** คือผู้ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาคดีย้ายผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่มีพฤติการณ์ต้องควบคุมดูแลเป็นพิเศษที่กรมราชทัณฑ์แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ร่วมกันพิจารณาว่าผู้ต้องขังรายใดเป็นผู้ต้องขังรายสำคัญ แต่ในทางปฏิบัติมาตรการควบคุมตัวสำหรับผู้ต้องขังรายสำคัญรูปแบบพิเศษนี้ยังไม่มีความเหมาะสมและยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้การจำแนกแดนโดยใช้อัตราโทษเป็นตัวกำหนด โดยไม่พิจารณาฐานความผิดและพฤติกรรม ทำให้ผู้ต้องขังรายสำคัญถูกขังอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังคดีอุกฉกรรจ์อื่นๆ เช่น เมื่อปีรับจำซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงมีโอกาสตกเป็นเครื่องมือของผู้ต้องขังรายสำคัญที่มีศักยภาพ ความพร้อมด้านต่างๆ ของบรรดาเครือข่ายให้การสนับสนุนจากภายนอกเรือนจำ ขณะที่ระบบการลงโทษทางวินัยแก่ผู้ต้องขังกรณีมีสิ่งของต้องห้ามไม่รุนแรงพอที่จะก่อให้เกิดการยับยั้งต่อกรกระทำผิดซ้ำ

8. **การบริหารจัดการองค์กร ระบบการทำงาน การบริหารงานบุคคล และมาตรการจูงใจ** ผลการศึกษาพบปัญหา ข้อจำกัด และผลกระทบต่างๆ ทั้งในด้านโครงสร้างองค์กรและระบบการทำงาน ด้านวัฒนธรรมองค์กร และความรับผิดชอบในวิชาชีพ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณและด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยี ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามที่จะพัฒนาระบบและกลไกการทำงานอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับส่วนราชการอื่นๆ แต่เนื่องจากสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในเรือนจำที่จำนวนเพิ่มมากขึ้นและกำลังอยู่ในขั้นวิกฤต ทำให้องค์กรที่ต้องเผชิญกับการปรับตัวตามลำพังภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ไม่อาจรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อสังคมตามมา

⁹ สำนักทัณฑ์วิทยา. คู่มือการควบคุมผู้ต้องขังรายสำคัญ. ม.ป.ป.

รูปแบบ ช่องทาง และวิธีการค้ายาเสพติดของเครือข่ายข้ามพรมแดนเรือนจำ

จากการศึกษาพบว่า การค้ายาเสพติดในเรือนจำและข้ามพรมแดนเรือนจำมีรูปแบบวิธีการ ช่องทางการสื่อสารสั่งการ และการจัดการด้านการเงิน และทรัพย์สินต่างๆ สรุปได้ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การใช้อิทธิพลสร้างเครือข่ายภายในเรือนจำ มีการใช้วิธีการฝากเงินเข้าบัญชีผู้ต้องขังที่อยู่ในแดนเดียวกัน หรือให้ความช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ได้รับความสะดวกด้วยการให้เครือข่ายที่อยู่ภายนอกให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แก่ผู้ต้องขังอื่นๆ ที่ประสงค์จะเป็นเครือข่าย เช่น พ่อแม่ที่เจ็บป่วยไปพบแพทย์ ส่งลูกให้เรียนหนังสือ ฯลฯ หรือลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาแจกจ่ายให้ผู้ต้องขังที่เสพยาเสพติด หรือสร้างแนวร่วมผู้ค้ายาเสพติดภายในเรือนจำ (เรียกว่า การสร้างกองกำลัง) เพื่อเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอก หรือใช้ผู้ต้องขังคดีอุกฉกรรจ์เป็นผู้คุ้มครอง และเป็นผู้ช่วยเหลือตลอดจนรับผิดชอบกรณีที่มีการจับกุมตรวจค้นและพบสิ่งผิดกฎหมายใดๆ

รูปแบบที่ 2 การสร้างอิทธิพลเหนือเจ้าหน้าที่ รูปแบบนี้ใช้วิธีการเข้าไปตีสนิท ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เจ้าหน้าที่ หรือให้บุคคลอื่นนำทรัพย์สินไปให้เจ้าหน้าที่ หรือจ้างวานเจ้าหน้าที่ให้นำโทรศัพท์ สิ่งของต้องห้ามเข้าไปในเรือนจำ หรือจ้างวานให้เจ้าหน้าที่ติดต่อกับบุคคลภายนอกเพื่อการค้ายาเสพติด

รูปแบบที่ 3 การข่มขู่คุกคามเจ้าหน้าที่ที่ไม่เข้าร่วมเป็นเครือข่าย รูปแบบนี้ใช้วิธีการจ้างทนายความที่มีชื่อเสียง และให้เข้าพบครั้งละหลายๆ คน เพื่อสร้างภาพว่ามีการคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเข้มแข็ง และมีการทำเรื่องร้องเรียนเจ้าหน้าที่ไปยังทุกๆ หน่วยงานที่สามารถให้โทษแก่เจ้าหน้าที่ได้ในกรณีที่ขัดขวางการค้ายาเสพติด หรือไม่ให้ความร่วมมือหรือมีการส่งคนไปข่มขู่คุกคาม ทำร้ายร่างกาย/ทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่และครอบครัวหรือส่งคนไปทำลายทรัพย์สินของทางราชการ ฯลฯ

ช่องทางการสื่อสารและการสั่งการ ใช้วิธีการ (1) โทรศัพท์ส่งเครื่องข่ายผู้ค้าและเครือข่ายภายนอกเรือนจำ (2) ให้อนุญาตและผู้มาเยี่ยมเป็นตัวกลางในการติดต่อเครือข่าย (3) สื่อสารกับผู้ต้องขังรายอื่นในนัดแนะญาติ/ผู้มาเยี่ยมให้เข้ามาเยี่ยมพร้อมกัน (เยี่ยมไขว้) เพื่อทำความรู้จักกันและขยายเครือข่ายต่อไปในภายหลังนอกเรือนจำ (4) สื่อสารให้เจ้าหน้าที่ในเรือนจำไปติดต่อเครือข่ายภายนอก (5) ส่งจดหมายติดต่อญาติและเครือข่ายโดยเขียนข้อความเป็นรหัสในการค้ายาเสพติด

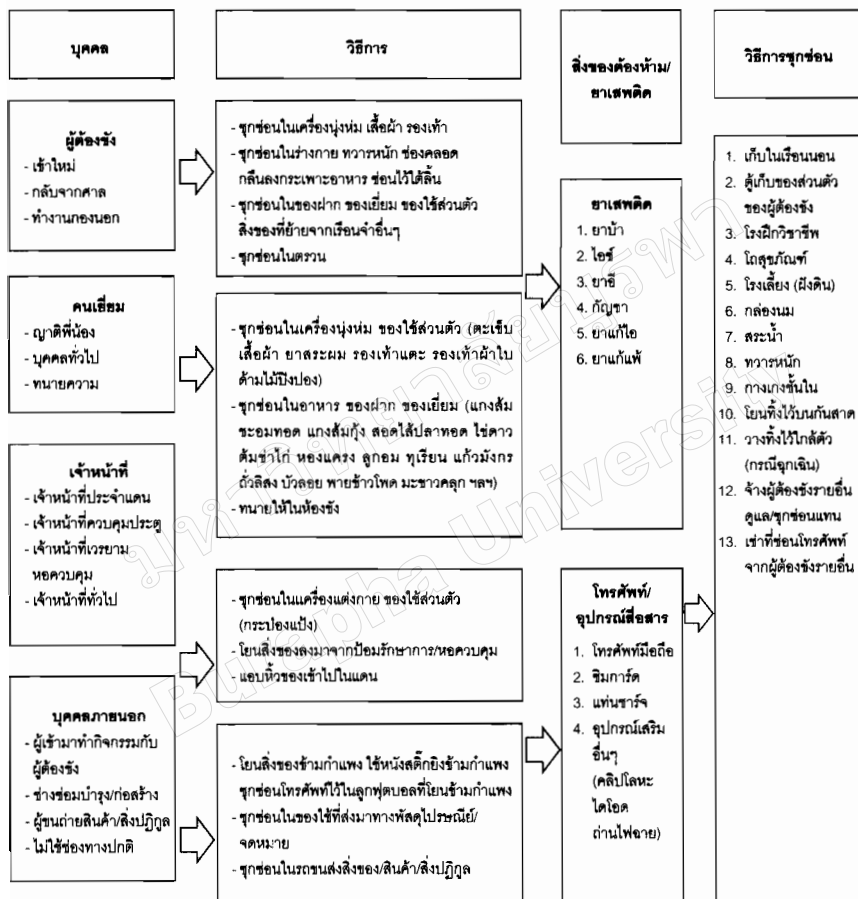
การจัดการด้านการเงินและทรัพย์สิน พบวิธีการต่างๆ ได้แก่ (1) มีการเปิดบัญชีธนาคารโดยใช้ชื่อผู้อื่น (2) โอนเงินด้วยตนเองผ่าน Internet Banking (พบข้อมูลบัญชีธนาคารในโทรศัพท์ของกลางที่ยึดได้ภายในเรือนจำ) (3) ให้ผู้อื่นโอนเงินแทนโดยผู้ต้องขังและเครือข่ายภายนอกจะตรวจสอบการโอนเงินอีกครั้ง (4) พอกเงินโดยให้อนุญาตพี่น้อง ลูกน้อง หรือบุคคลอื่นทำธุรกิจบังหน้า

เวลาและสถานที่ที่ใช้ในการกระทำความผิด พบว่าการใช้โทรศัพท์ขึ้นอยู่กับเวลาและโอกาสที่มีเจ้าหน้าที่ควบคุมภายในแดนจำนวนน้อย เช่น ในเวลากลางคืน หรือในวันหยุดราชการ รวมทั้งจะอาศัยช่วงลับตาที่เจ้าหน้าที่ไม่อยู่ในจุดควบคุมเนื่องจากเจ้าหน้าที่ออกเดินตรวจตราภายในแดนตลอดเวลา

การใช้ยาเสพติดในเรือนจำ พบว่าผู้ต้องขังรายสำคัญมีการเสพยาไอซ์ ทำให้มีการลักลอบนำไอซ์เข้าไปในเรือนจำ ส่วนยาบ้ามีการลักลอบนำเข้าไปในเรือนจำเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้ต้องขังหรือแลกเปลี่ยนสิ่งของมากกว่าเสพ นอกจากนี้ยังพบการใช้ยาในทางที่ผิด (Drug Abuse) เช่น ใช้ยาแก้แพ้อากาศ และยาแก้ไอ แทนการเสพยาเสพติดด้วย

ช่องทางและวิธีการนำยาเสพติดเข้าไปในเรือนจำ สรุปลำดับภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ช่องทางและวิธีการนำยาเสพติดเข้าไปในเรือนจำ

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในเรือนจำ

1. พัฒนาระบบการควบคุมผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญด้วยการสร้างเรือนจำความมั่นคงสูงพิเศษ (Super Maximum Security)¹⁰ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือมีการออกแบบเรือนจำพร้อมเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม ผนังห้องมีระบบการป้องกันเสียง ซึ่งทำให้เสียงไม่สามารถเล็ดลอดออกไปนอกห้องได้ ส่วนผู้ต้องขังที่อยู่เรือนจำความมั่นคงสูงพิเศษนี้จะไม่มีโอกาสพบปะผู้คน ลดการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ต้องขังด้วยกัน ผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่เรือนจำ และผู้ต้องขังกับญาติ เนื่องจากผู้ต้องขังจะถูกควบคุมอยู่ในห้องควบคุม ตลอด 23 ชั่วโมง มีเพียง 1 ชั่วโมงในแต่ละวันที่สามารถออกมาทำกิจกรรมข้างนอกได้ ได้แก่ อาบน้ำ ออกกำลังกาย ใช้โทรศัพท์ติดต่อญาติ ทำกิจกรรมและเล่นกีฬาเพื่อบำบัดฟื้นฟูและผ่อนคลาย โดยผู้ต้องขังจะไม่ต้องทำงานแต่อย่างใด โดยอนุญาตให้ผู้ต้องขังเยี่ยมญาติผ่านทาง VDO Conference เท่านั้น ขณะเดียวกันก็มีการจัดหาอาหาร สิ่งของ เครื่องใช้ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพให้เพียงพอเพื่อลดการรับของฝาก ของเยี่ยมต่างๆ และจัดมาตรการเฝ้าระวังอย่างเคร่งครัดเพื่อควบคุมช่องทางกระทำความผิด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะมีการคัดเลือกเจ้าหน้าที่อย่างเข้มงวด และจัดระบบสวัสดิการให้เป็นพิเศษ และมีการสร้างห้องพิจารณาคดีไว้ในเรือนจำแทนการไปศาล โดยไม่อนุญาตให้ผู้ต้องขังออกมานอกเรือนจำเพื่อป้องกันการลักพาตัว หลบหนี หรือจับตัวประกันหรืออาจใช้วิธีการออกแบบ และปรับร่องรอยระเบียบการควบคุมชุดใหม่โดยยกระดับความเข้มงวดเทียบเท่ากับเรือนจำความมั่นคงสูงพิเศษแทน

2. พัฒนามาตรการและกลไกที่เหมาะสมในการรับมือกับคุณลักษณะของผู้ต้องขังที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการทบทวนหลักและวิธีการปฏิบัติในการจำแนกผู้ต้องขังตามประเภท ลักษณะการกระทำความผิดและระดับความรุนแรงของการกระทำความผิด ตลอดจนพฤติกรรมที่มีอันตรายต่อสังคม

¹⁰ กรมราชทัณฑ์. *สรุปการสัมมนาเรื่องแนวทางการป้องกันการใช้โทรศัพท์มือถือและยาเสพติดในเรือนจำของสหรัฐอเมริกา แลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่งานราชทัณฑ์ไทย*. 2552.

คัดแยก การควบคุมตัวผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีกับนักโทษเด็ดขาดออกจากกันเพื่อใช้มาตรการในการควบคุมที่เข้มงวด และมีการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้ต้องขังแต่ละกลุ่ม¹¹ คัดแยกผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญที่เป็นนักโทษเด็ดขาดออกจากนักโทษเด็ดขาดคดีอื่น รวมทั้งคัดแยกผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญระหว่างการพิจารณาคดีออกจากผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีในคดีอื่นๆ

3. พัฒนามาตรการเสริมสร้างจุดแข็งให้กับลักษณะทางกายภาพของเรือนจำ สนับสนุนให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเรือนจำให้มีความเหมาะสมในการควบคุมผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญมากยิ่งขึ้น เช่น ปรับปรุงพื้นที่ในเรือนจำมีแดนความมั่นคงสูงเพื่อแยกการควบคุมผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญออกจากผู้ต้องขังรายสำคัญในคดีอื่นๆ ลดมุมอับหรือที่ลับตา ปรับปรุงกำแพงเรือนจำ และจัดให้มี Buffer Zone ระหว่างแดนความมั่นคงสูงกับแดนอื่นในเรือนจำรวมทั้งจัดให้มีอุปกรณ์และเทคโนโลยี เช่น เครื่องตรวจจับสัญญาณโทรศัพท์ เครื่องตัดสัญญาณโทรศัพท์ และกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

4. ให้ความสำคัญแก่มาตรการฝึกกำลังกลไกการปราบปรามยาเสพติดในเรือนจำ ในด้านการสืบสวน สอบสวน หาข่าว ขยายผลจับกุมด้วยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลรวมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการค้ายาเสพติดข้ามพรมแดนเรือนจำทุกเรือนจำ (Data Exchange Center - DXC) ร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ส. กรมสอบสวนคดีพิเศษกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ตำรวจภูธรในพื้นที่ และสำนักงาน ป.ป.ง. ในการสืบสวนเส้นทางการเงินของผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญและเครือข่ายพัฒนาการประสานงานและการส่งต่อของกลางที่ใช้ในการกระทำความผิด เช่น โทรศัพท์และซิมการ์ดไปยังสำนักงาน ป.ป.ส. ให้มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการขยายผลการจับกุมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกรอบความรู้และทักษะในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ของกลาง กระบวนการเก็บรักษา และทำลายของกลาง

¹¹ Clarissa Penfold, Paul Turnbull and Russell Webster. *Tackling Prison Drug Markets: An Exploratory Qualitative Study*. 2005.

เช่น เงิน โทรศัพท์ ซิมการ์ด ยาเสพติด และสิ่งของต้องห้ามอื่นๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ เรือนจำ

ขณะเดียวกันควรให้การสนับสนุนด้านการควบคุมปัญหา ยาเสพติด ในเรือนจำแบบบูรณาการ ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ และเครื่องมือและ อุปกรณ์พื้นฐานในการควบคุมตรวจสอบคนและสิ่งของที่ผ่านมา-ออกเรือนจำ พัฒนาและปรับปรุงระบบรักษาความปลอดภัยในการนำผู้ต้องขังค้ายาเสพติด รายสำคัญที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีไปยังศาลเพื่อป้องกันการนำสิ่งของต้อง ห้ามเข้าสู่เรือนจำ พัฒนาและปรับปรุงกฎ ระเบียบให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. และพนักงานสอบสวนในการเข้าจู่โจม ยึดทรัพย์ของกลาง และขยายผลการจับกุมภายในเรือนจำ และสนธิกำลังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการปราบปรามยาเสพติดให้เข้าไปปฏิบัติงานในเรือนจำ และจัดระบบการ เชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. พัฒนามาตรการควบคุมผู้ต้องขังโดยการออกแบบลักษณะ ทางกายภาพของเรือนจำ การสร้างเรือนจำใหม่ในอนาคตให้ยึดหลักการ ควบคุมผู้ต้องขังโดยการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การออกแบบ ภูมิสถาปัตยกรรม ประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยในการ ควบคุมผู้ต้องขังในภาวะปกติและสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมทั้งติดตั้งระบบ เทคโนโลยีการควบคุม ระบบสาธารณูปโภคอาคาร และระบบไฟฟ้าอาคาร แบบฝังในอาคาร (Built-in) และจัดพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนจำใหม่โดยแยก แคนสุทกรรม ฯลฯ ให้อยู่ภายนอกบริเวณควบคุมผู้ต้องขังเพื่อลดโอกาสใน การซุกซ่อนสิ่งของต้องห้ามเข้ามากับยานพาหนะที่เข้าออกเรือนจำเป็นประจำ ทุกวัน

6. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลไกกฎหมายเกี่ยวกับการ ราชทัณฑ์ ด้วยการยกร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ใหม่ทั้งฉบับ โดยนำ ประเด็นที่เป็นปัญหาการศึกษา วิเคราะห์ และกำหนดเป็นข้อบัญญัติตาม กฎหมายดังกล่าว เช่น ขอบเขตสิทธิของผู้ต้องขังที่เหมาะสมกับการควบคุมตัว โดยไม่ละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน และคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การคุ้มครองการปฏิบัติงานของ

เจ้าหน้าที่ ตลอดจนให้ความสำคัญกับหลักการลงโทษทางอาญาไปพร้อมกัน และปรับปรุงกฎหมายกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาเช่น เพิ่มอัตราโทษของการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในเรือนจำ เพื่อนำไปใช้ในการค้ายาเสพติด และเพิ่มโทษผู้ต้องขังที่กระทำความผิดซ้ำภายในเรือนจำ เช่น การลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้าไปในเรือนจำให้มีอัตราโทษที่รุนแรงเพียงพอที่จะป้องปรามยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดได้นอกจากนี้ควรแต่งตั้งเจ้าพนักงานเรือนจำเป็นเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ได้ตามความจำเป็น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการสืบสวน สอบสวน ขยายผล และควรกำหนดระเบียบ วิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญให้เป็นประเภทของผู้ต้องขังใหม่อีกประเภทหนึ่ง และกำหนดประเภทของเรือนจำใหม่ให้รองรับผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญด้วย ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายให้ครอบคลุมการควบคุมระบบการสื่อสารในเขตพื้นที่และรัศมีของเรือนจำ และรับรองการตรวจสอบการสื่อสารของผู้ต้องขัง

7. พัฒนาองค์กรและระบบการทำงาน ด้วยการออกแบบระบบบริหารจัดการและระบบการเข้าเวรของเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ทำงานหนัก ย้ายสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่สงสัยว่าทุจริตไม่ให้ปฏิบัติงานควบคุมผู้ต้องขัง และลงโทษเจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิดอย่างเด็ดขาด ทบทวนหลักเกณฑ์ แนวทาง วิธีการในการพิจารณาย้ายผู้ต้องขังระหว่างแดน และ/หรือระหว่างเรือนจำที่ชัดเจน และสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบควบคุมผู้ต้องขังกลุ่มเฉพาะต่างๆ

8. พัฒนาศูนย์การ ด้วยการจัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์แบบเข้มข้น พัฒนาทักษะที่จำเป็นในการควบคุมผู้ต้องขังค้ายาเสพติดรายสำคัญ การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย และพัฒนาศูนย์การร่วมกับหน่วยปฏิบัติการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์แบบเข้มข้น และปรับรูปแบบของสถาบันพัฒนาบุคลากรของกรมราชทัณฑ์ให้เป็นลักษณะเดียวกับโรงเรียนเตรียมทหาร (โรงเรียนราชทัณฑ์) โดยให้สอบแข่งขันเข้ามาเรียนก่อนจะบรรจุเข้าเป็น

พนักงานราชทัณฑ์ เนื่องจากงานราชทัณฑ์เป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ ความชำนาญ เฉพาะด้าน อันเป็นการยกระดับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ

9. พัฒนาระบบสวัสดิการ และมาตรการจูงใจ ด้วยการจัดระบบ และกลไกการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่ถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ เช่น จัดตั้งศูนย์บริการทางด้านกฎหมายให้กับเจ้าหน้าที่เรือนจำในการถูกฟ้องคดี ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ และควรมีการพิจารณาความดีความชอบยกย่อง เชิดชู และให้กำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการแก้ไขปัญหาอาเสพติด ในเรือนจำเป็นกรณีพิเศษ

บทสรุป

สังคมควรทำความเข้าใจให้ตรงกันว่า ปัญหาอาเสพติดเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขหรือขจัดให้หมดไปโดยสิ้นเชิงได้ สิ่งที่ทำได้คือการควบคุมไม่ให้สถานการณ์ร้ายแรงจนเกิดผลเสียหายแก่สังคมซึ่งปัญหาอาเสพติดในเรือนจำก็เช่นกัน ดังนั้นมาตรการและกลไกการปฏิบัติที่ได้ผลคือการสร้างความรู้ความเข้าใจและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และผู้ที่มีหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำ เกี่ยวกับความจำเป็นและข้อจำกัดในการจัดการปัญหาผู้ต้องขังค้ายาเสพติดข้ามพรมแดนเรือนจำ รวมทั้งการให้คำแนะนำแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชน และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อพัฒนา นโยบาย แนวทาง มาตรการ และกฎหมายในการแก้ไขปัญหาอาเสพติดในเรือนจำ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบต่อไป

รายการอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. สรุปการสัมมนา เรื่องแนวทางการป้องกันการใช้โทรศัพท์มือถือ และยาเสพติดในเรือนจำของสหรัฐอเมริกา แลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ทาง ราชทัณฑ์ไทย. เว็บ. <http://www.correct.go.th/totolvijai.pdf>. 29 มกราคม 2556.
- ครอบครัวข่าว 3. ปทุมธานี จับ 2 ผู้ต้องหา พร้อมของกลางยาบ้าหลายหมื่นเม็ด. เว็บ. <http://www.krobkruakao.com>==[29 มกราคม 2556]. 29 มกราคม 2556.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ. การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย แนวทาง มาตรการและกฎหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำและ ทัณฑสถานของกระทรวงยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.), 2552.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. สังคมวิทยาอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ยุทธศาสตร์การ แก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2551.
- สำนักทัณฑวิทยา. คู่มือการควบคุมผู้ต้องขังรายสำคัญ. นนทบุรี: กรมราชทัณฑ์, ม.ป.ป.
- Beccaria, C. *On Crimes and Punishments*. Translated by Henry Paolucci. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, 1963.
- Parker, H. "Two Models of the Criminal Process". *University of Pennsylvania Law Review*. 1(1964): 133.
- Penfold, C., Turnbull, P., & Webster, R. *Tackling Prison Drug Markets: An Exploratory Qualitative Study*. United Kingdom: Home Office Online Report 39/05, 2005.
- Robert, W. *Theory of Addiction*. Oxford: Blackwell Publishing, 2006.